

KONFERENCE Produktivitātes dialogs

06.03.2025.

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

EKONOMIKAS UN
SOCIĀLO ZINĀTŅU
FAKULTĀTE

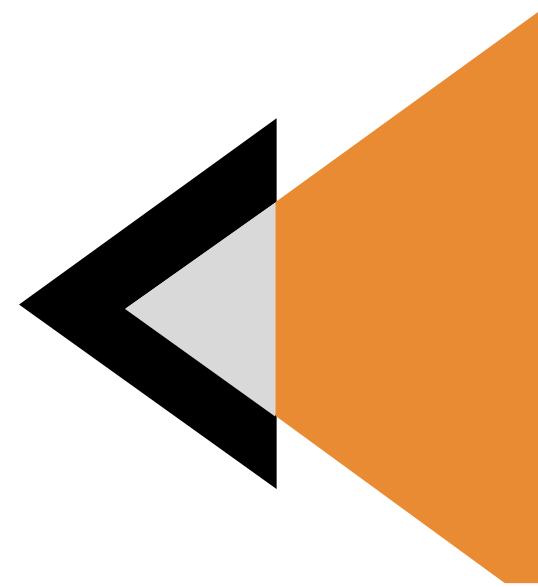
LV PEAK
LATVIJAS UNIVERSITĀTES DOMNĪCA

Ekonomikas ministrija

LATVIJAS PRODUKTIVITĀTES ZIŅOJUMS 2024

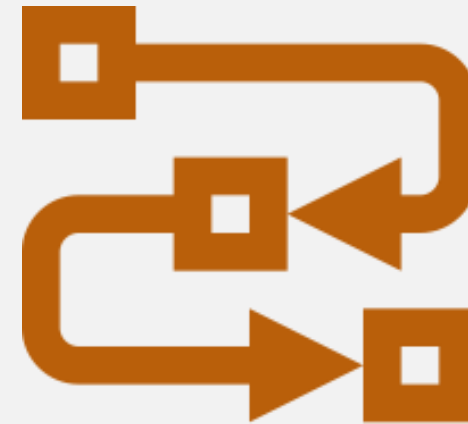

SATURS

- LATVIJAS PRODUKTIVITĀTES ZIŅOJUMA BŪTĪBA
- PRODUKTIVITĀTES DINAMIKA UN FAKTORI LATVIJĀ
- LATVIJAS KLIMATA MĒRĶU SASNIEGŠANAI NEPIECIEŠAMĀ FINANSĒJUMA NOVĒRTĒJUMS
- SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS

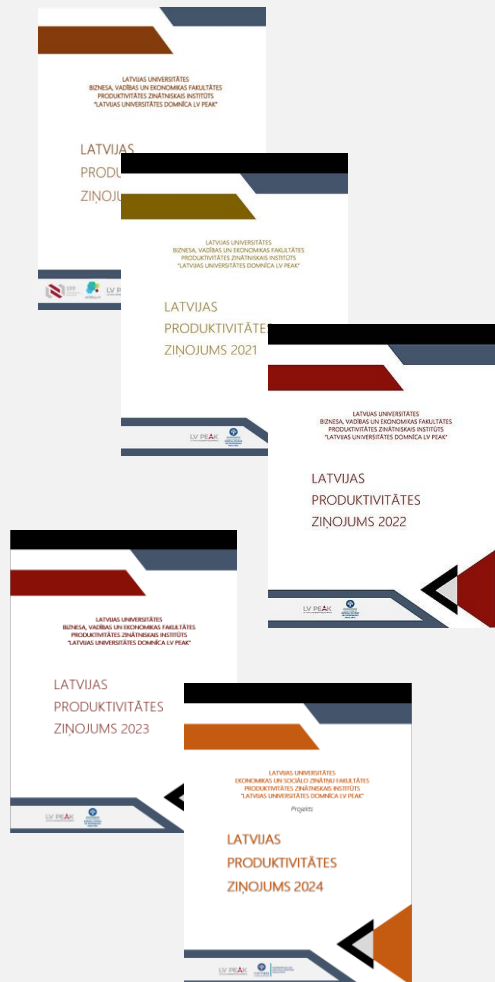
LATVIJAS PRODUKTIVITĀTES ZIŅOJUMA BŪTĪBA

KAS IR LATVIJAS PRODUKTIVITĀTES ZIŅOJUMS?

MK 29.10.2019. deleģē LU domnīcu LV PEAK pārstāvēt Latviju ES dalībvalstu produktivitātes padomju tīklā.

Atbilstoši ES Padomes rekomendācijai produktivitātes padomei reizi gadā ir jāpublicē produktivitātes ziņojums.

- **LPZ 2020** – produktivitātes dinamika un faktori, Latvijas ekonomikas attīstības ilgtermiņa scenāriji, infrastruktūras ieguldījumi produktivitātes veicināšanā, sniegtas rekomendācijas. **Piedāvāti produktivitāti veicinošie uzņēmumu valsts atbalsta kritēriji.**
- **LPZ 2021** – produktivitātes dinamika un faktori, papildināti Latvijas ekonomikas attīstības ilgtermiņa scenāriji, padziļināti pētīta **attālinātā darba ietekme uz produktivitāti**, sniegtas rekomendācijas.
- **LPZ 2022** – produktivitātes dinamika un faktori, **padziļināti pētītas investīcijas un kapitāla atdeve**, sniegtas rekomendācijas.
- **LPZ 2023** – produktivitātes dinamika un faktori, investīcijas un kapitāla atdeve, **padziļināti analizēts jauniešu konfidences noskaņojums par ekonomikas procesiem valstī**, sniegtas rekomendācijas.
- **Sagatavošanā ir LPZ 2024** – analizēti produktivitātes dinamika un faktori, **padziļināti analizēts un novērtēts Latvijas klimata mērķu sasniegšanai nepieciešamais finansējums**, sniegtas rekomendācijas politikas veidotājiem.

LPZ balstās uz LU domnīcas LV PEAK zinātniskajām iestrādēm un pētījumiem.

LV PEAK ZINĀTNISKĀS IESTRĀDES UN PĒTĪJUMI

KLIMATA MĒRĶU EKONOMISKĀS IETEKMES MODELĒŠANA UN ANALĪZE – darbs turpināsies 2025. gadā

CILVĒKKAPITĀLA ATTĪSTĪBAS POLITIKAS EFEKTIVITĀTES UN PROGRESA NOVĒRTĒŠANA LATVIJĀ – pabeigts 2024. gada decembrī

EIROPAS SAVIENĪBAS IEGULDĪJUMU IETEKMES UZ LATVIJAS TAUTSAIMNIECĪBU KVANTITATĪVA NOVĒRTĒŠANAS MODEĻA IZVEIDE – pabeigts 2023. gada maijā

MAKROEKONOMISKO UN BUDŽETA PROGNOŽU KVALITĀTES EX-POST IZVĒRTĒJUMS – pabeigts 2023.gada oktobrī

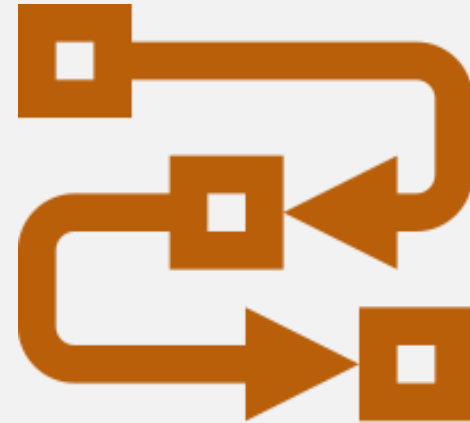
APSTEIDZOŠO INDIKATORU RĪKA IZVEIDE, t.sk. atvērto datu izmantošana u.c. alternatīvi risinājumi reālā laika ekonomikas monitoringam (inovācijas, eksports, produktivitāte) – pabeigts 2022.gada decembrī

INFLĀCIJAS IETEKME UZ INVESTĪCIJĀM UN PRIEKŠLIKUMI INVESTĪCIJĀM PRODUKTIVITĀTES VEICINĀŠANĀ – pabeigts 2022.gada decembrī

ZAĻAIS KURSS – VIRZĪBA UZ KLIMATNEITRALITĀTI 2050.GADĀ. Stratēģiskie investīciju virzieni eksporta potenciāla attīstībai. Nākotnes tehnoloģijas un investīciju projekti Latvijai – pabeigts 2022.gada decembrī

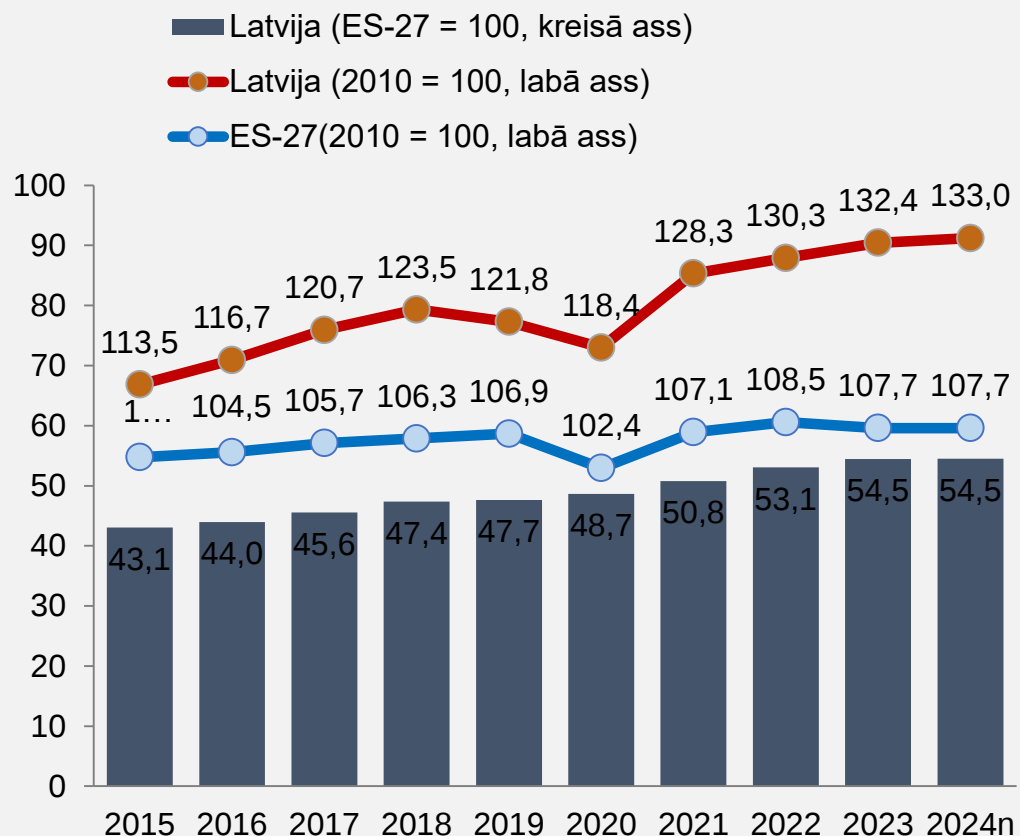
LV PEAK EKONOMISKAIS BAROMETERS – periodisks izdevums, kurā analizēti galvenie makroekonomiskie rādītāji un dotas LV PEAK prognozes

PRODUKTIVITĀTES DINAMIKA UN FAKTORI LATVIJĀ

PRODUKTIVITĀTES DINAMIKA LATVJĀ IR ĻOTI SVĀRSTĪGA

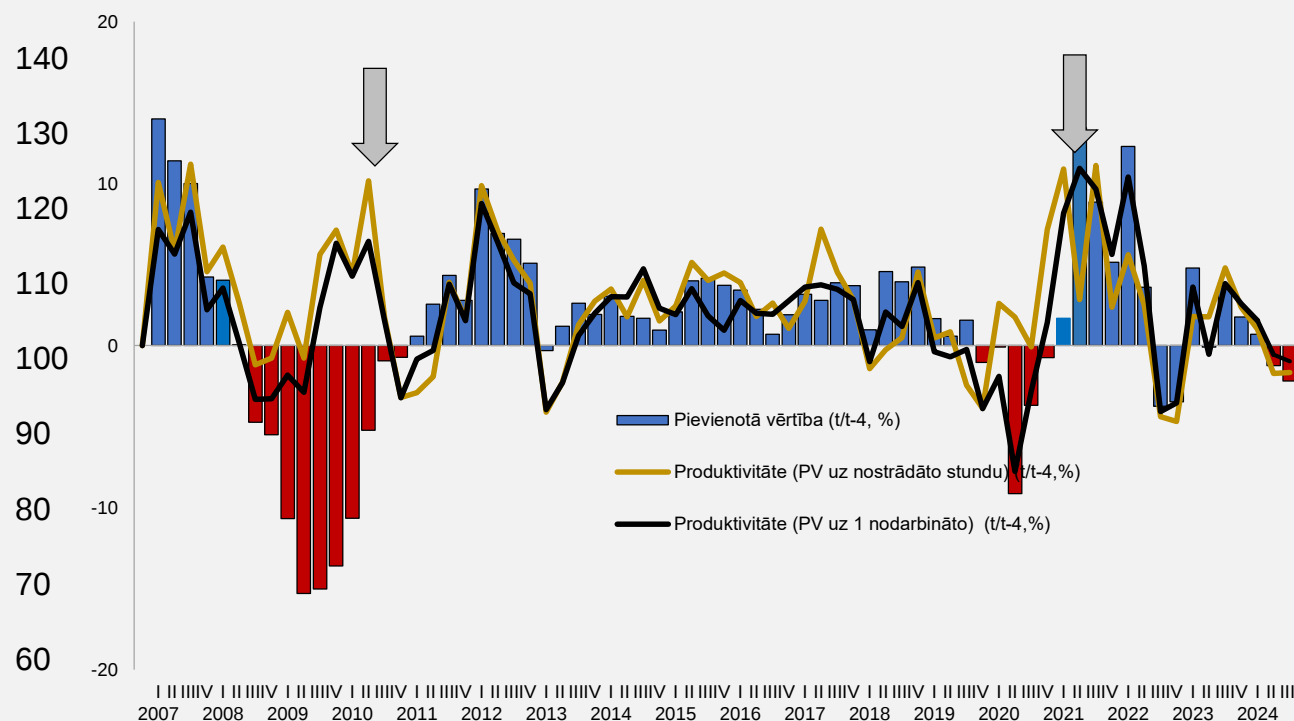
PRODUKTIVITĀTES DINAMIKA LATVIJĀ UN ES

Avots: EUROSTAT, n - LV PEAK novērtējums

LATVIJAS PIEVIENOTĀS VĒRTĪBAS, NODARBINĀTO SKAITA UN NOSTRĀDĀTO STUNDU DINAMIKA

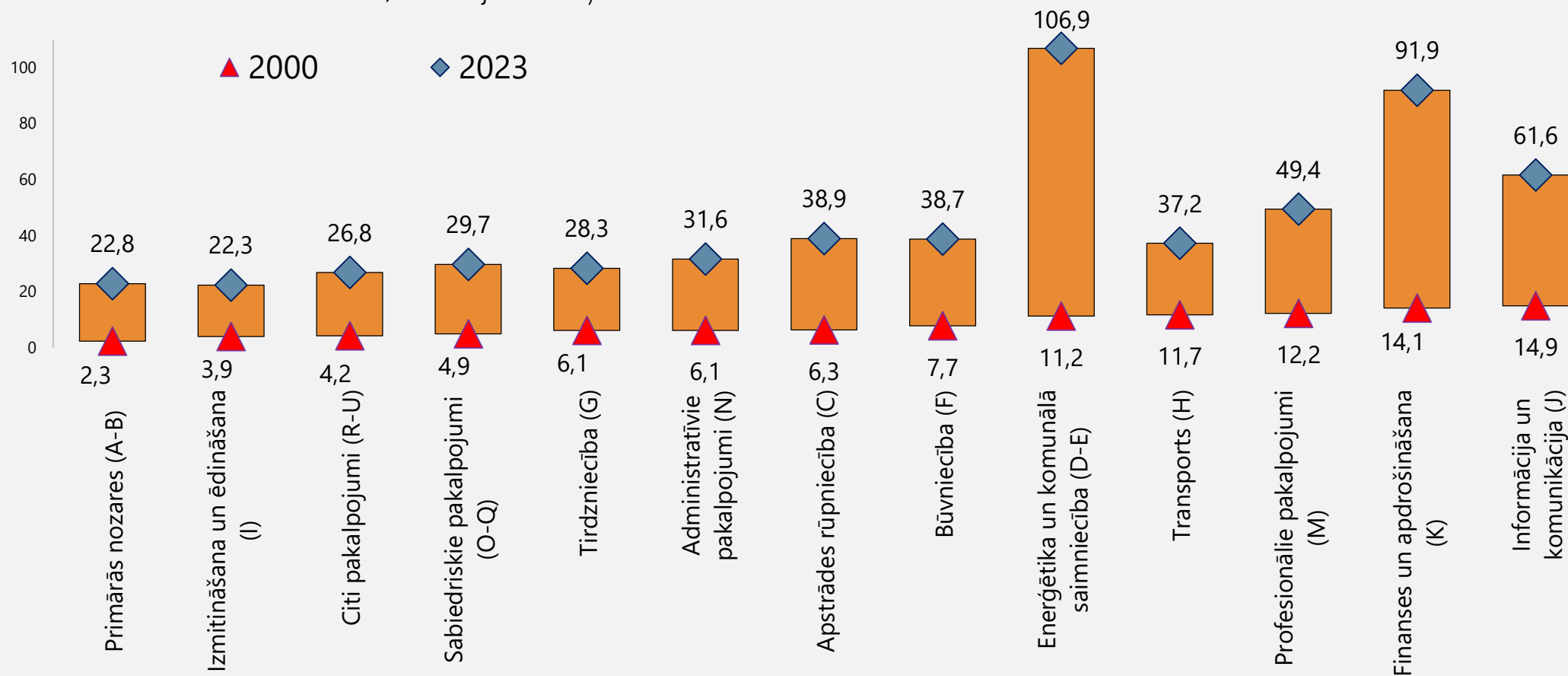
% pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, neizlīdzināti dati

PRODUKTIVITĀTES PIEAUGUMA TEMPI NOZARĒS IR NEVIENMĒRĪGI

Latvijas nozaru produktivitāte

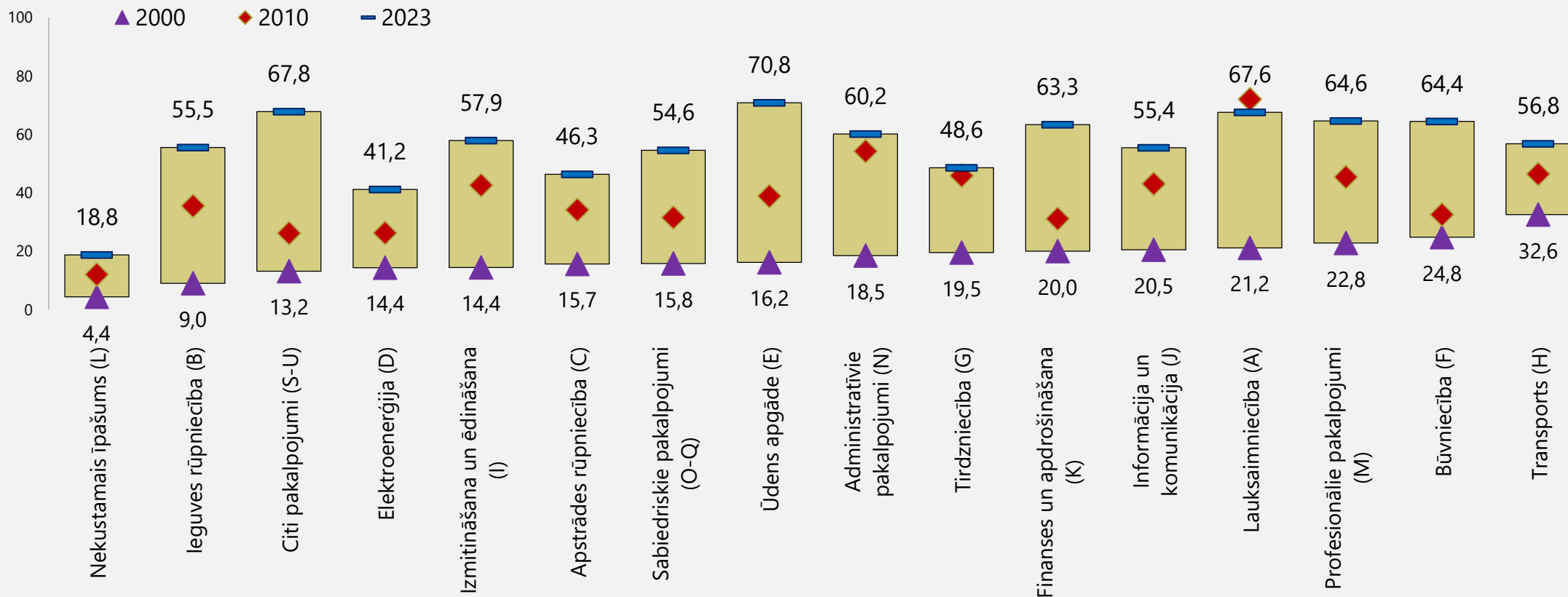
(tūkstošos eiro uz vienu nodarbināto, faktiskajās cenās)

Avots: EUROSTAT, autoru aprēķins

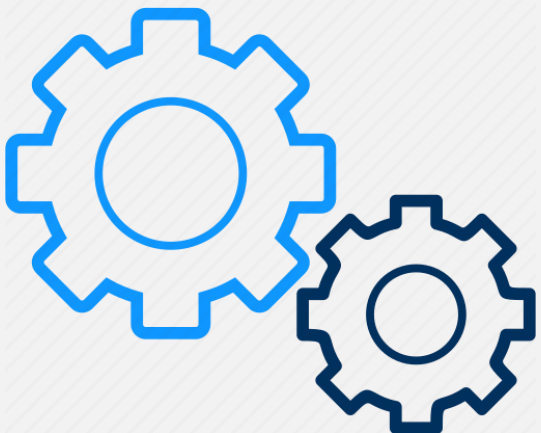
PRODUKTIVITĀTES PLAISA MAZINĀS, BET KONVERĢENCES TEMPI NOZARĒS IR ATŠKIRĪGI

Latvijas nozaru produktivitāte pret ES vidējo līmeni
(faktiskajās cenās, ES=100)

Avots: EUROSTAT, autoru aprēķins

NOZĪMĪGĀKIE PRODUKTIVITĀTES PIEAUGUMU VEICINOŠIE FAKTORI

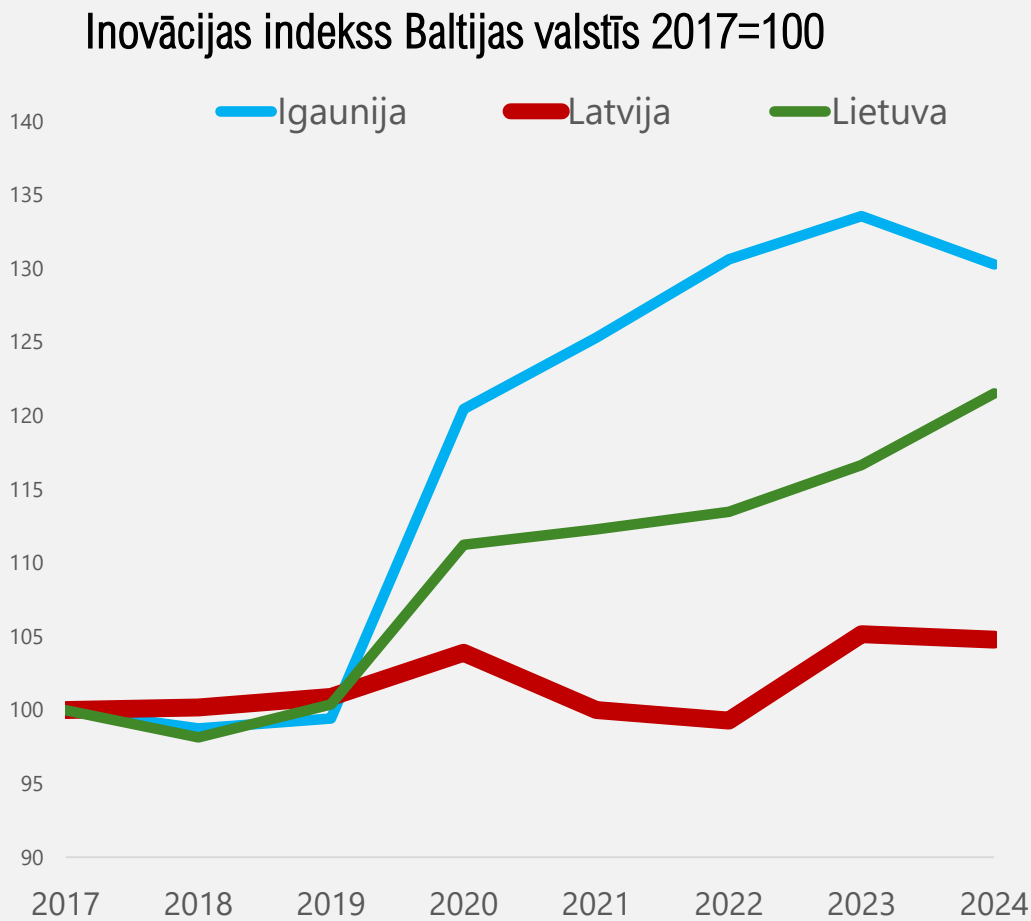
Nepieciešams politikas rīcību kopums—sniegums vienā jomā nevar kompensēt vāju veikumu citā!
produktivitātes fundamentālie faktori paliek nemainīgi un tie ir saistīti ar

- IEGULDĪJUMIEM CILVĒKKAPITĀLĀ;
- INVESTĪCIJĀM UN KAPITĀLA INTENSITĀTES PALIELINĀŠANU;
- SPĒJU IEKĻAUTIES GLOBĀLĀS VĒRTĪBU ĶĒDĒS UN EKSPORTA POTENCIĀLA PALIELINĀŠANU;
- DIGITALIZĀCIJU, INOVĀCIJĀM, JAUNU PRODUKTU, PAKALPOJUMU, METOŽU IZSTRĀDI, U.C.

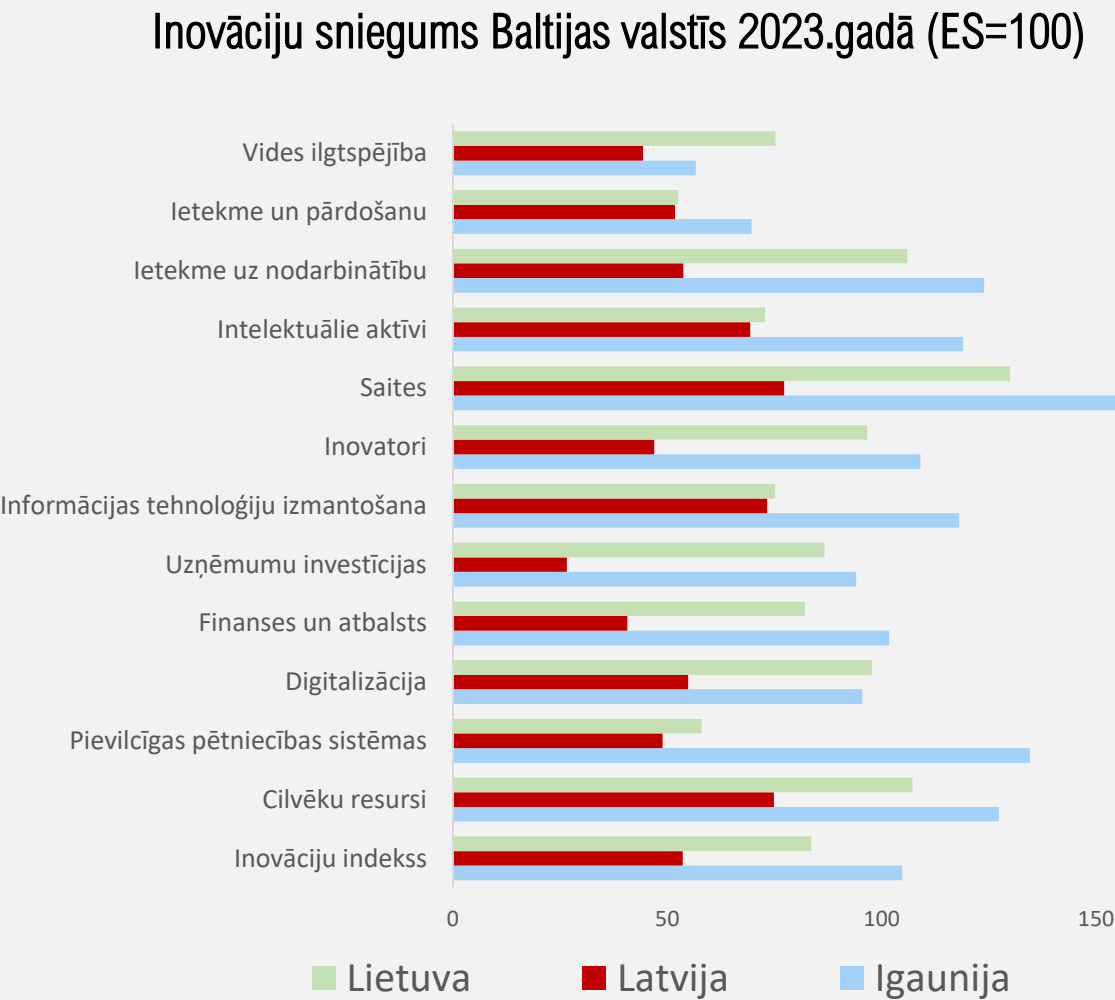
Politikas veidotāji nedrīkst aizmirst „vecās” problēmas, kā, piemēram, infrastruktūras nepilnības, reģionu krāsas atšķirības, sociālā nevienlīdzība, u.c.

Diemžēl, statistikas dati, dažādi starptautiskie vērtējumi rāda, ka Latvija būtiski atpaliek no ES augsti attīstītajām valstīm ražošanas resursu (cilvēku un kapitāla) kvalitātē, digitalizācijā, inovāciju un jauno tehnoloģiju pielietošanā u.tml.

LATVIJA INOVĀCIJAS SNIEGUMĀ GANDRĪZ VISOS RĀDĪTĀJOS ATPALIEK NO IGAUNIJAS UN LIETUVAS

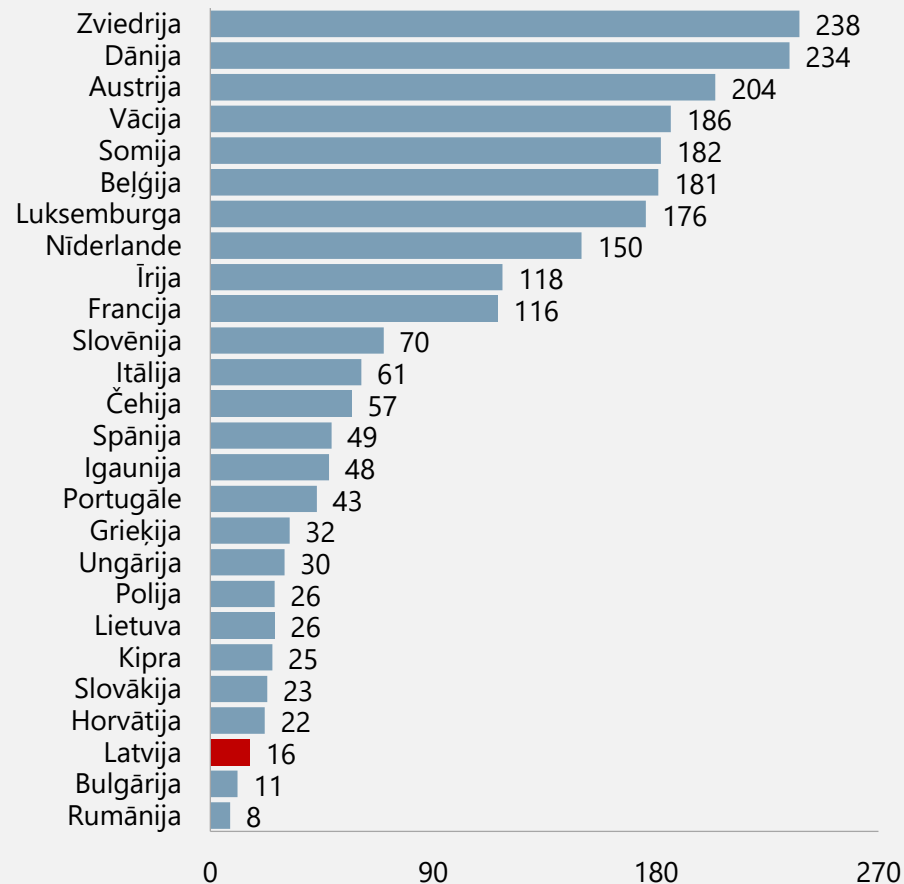

Avots: European Innovation Scoreboard 2024

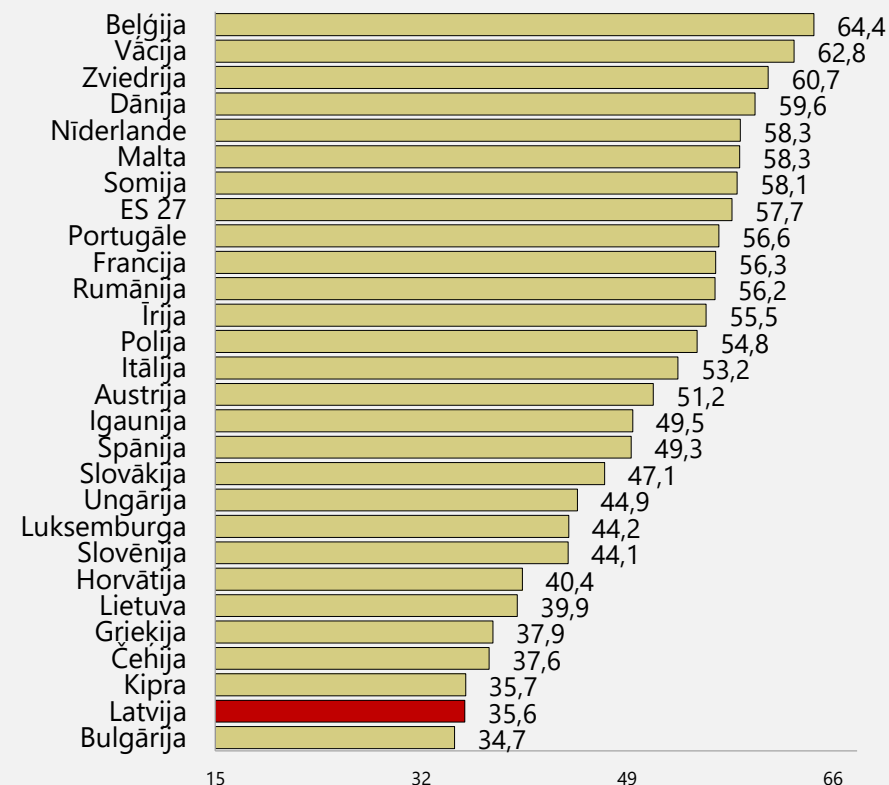

NO 2014. LĪDZ 2023. GADAM P&A KOPĒJAIS FINANSĒJUMS UZ 1 IEDZĪVOTĀJU SASNIEDZA VIDĒJI 105,8 EUR GADĀ. TAS IR TIKAI 15,5% NO ES VIDĒJĀ RĀDĪTĀJA

P&A kopējais finansējums uz vienu iedzīvotāju
(vidēji 2014-2023.gadā, ES = 100)

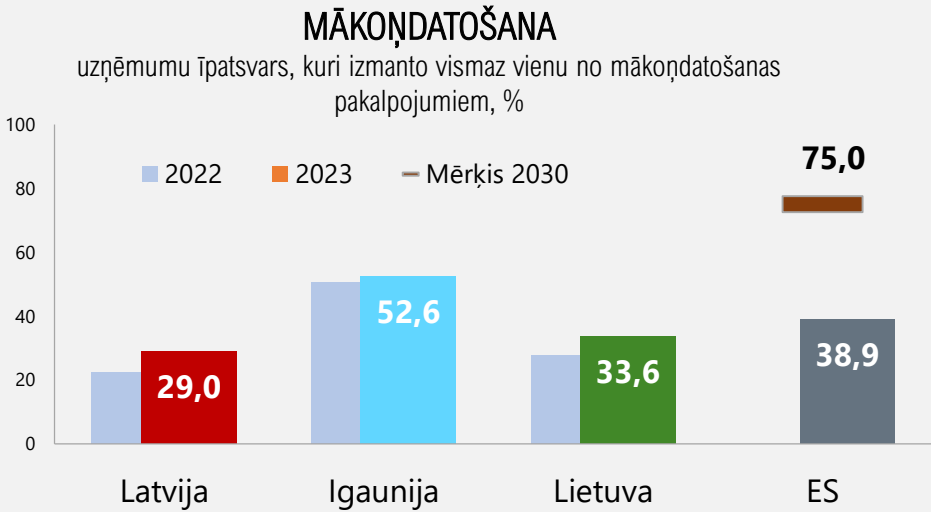
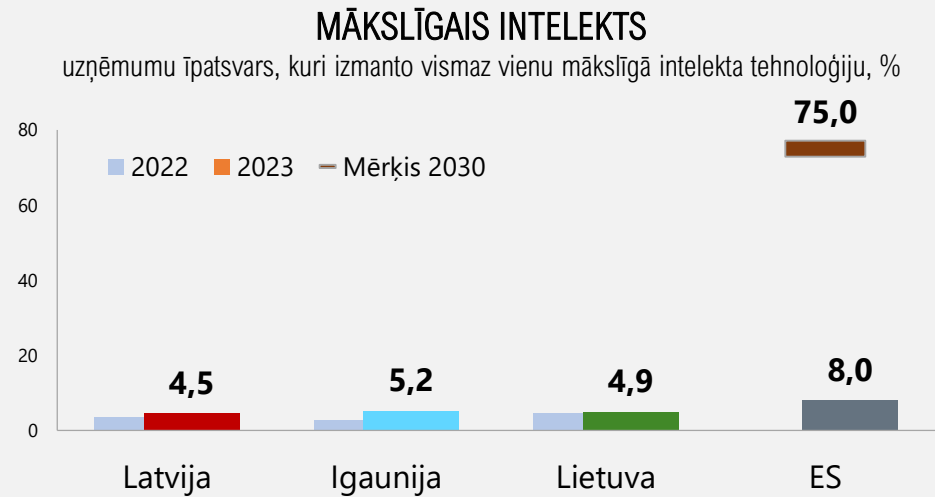
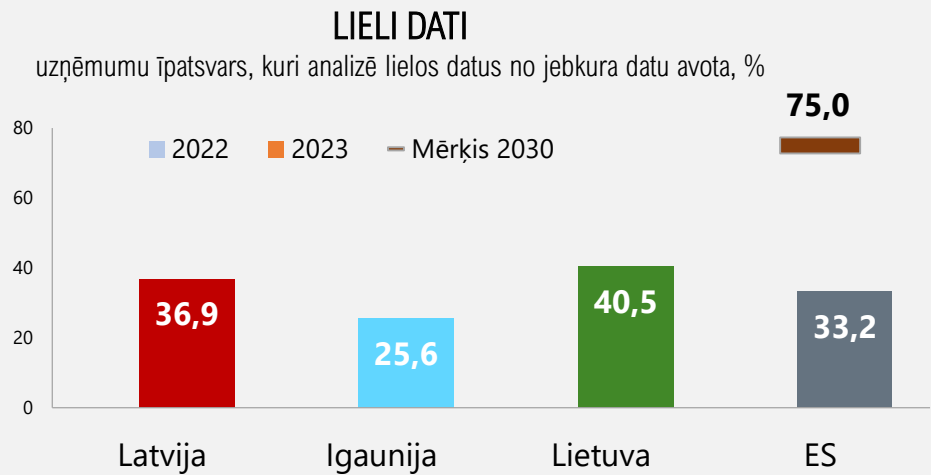
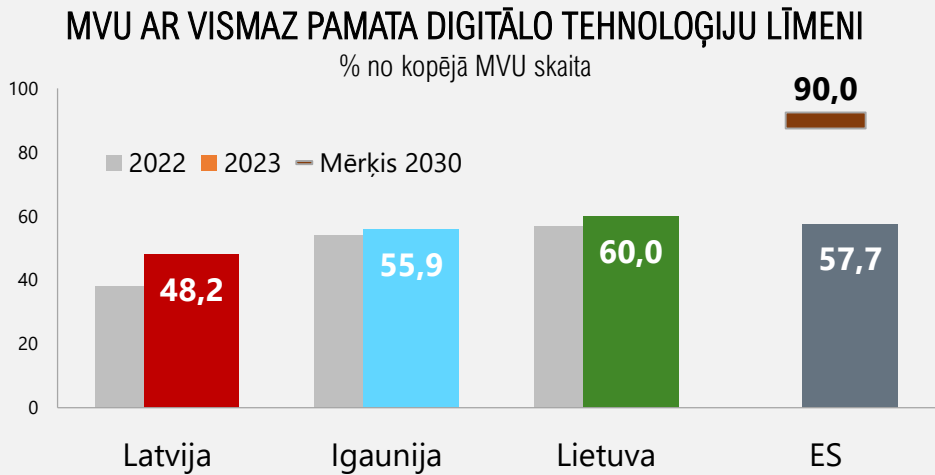
Uzņēmumu finansējums P&A 2023.gadā* (no kopējā P&A finansējuma, %)

Avots: EUROSTAT, autoru aprēķins, * dati par 2023.gadu, vai pēdējie pieejamie dati.

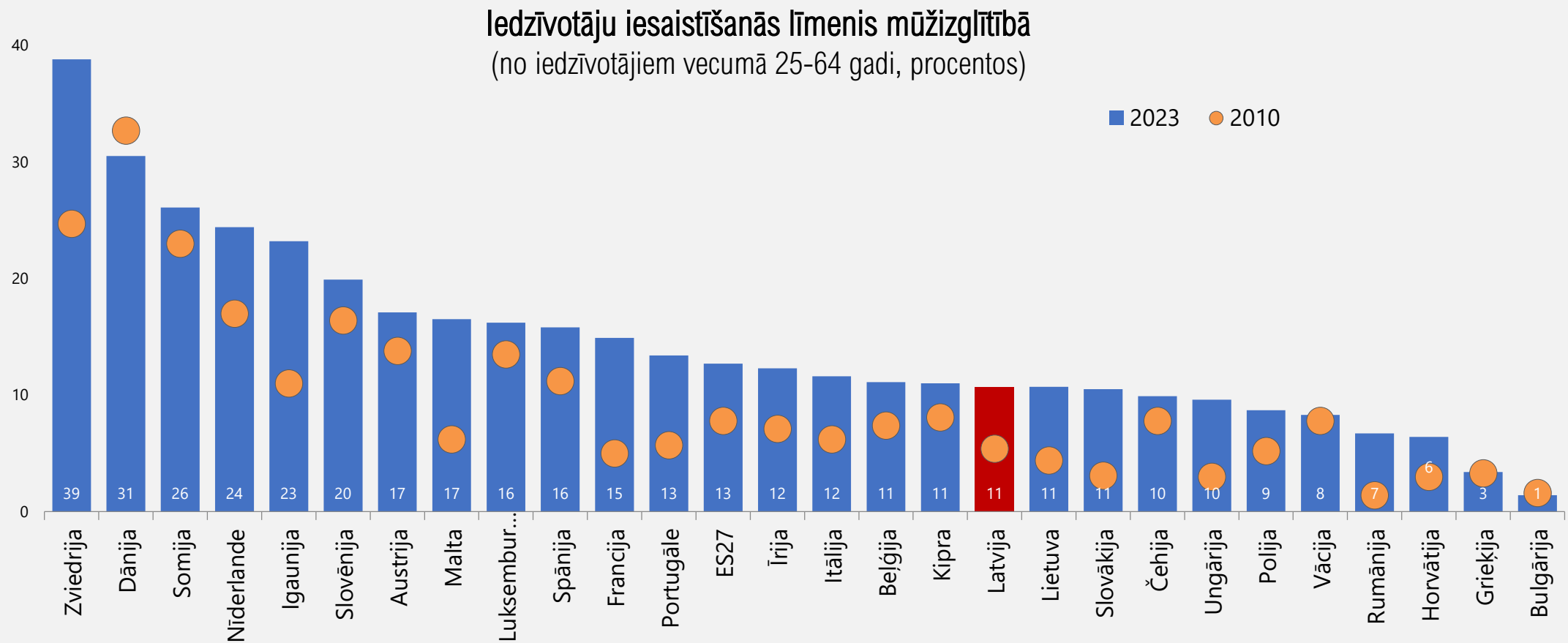
LATVIJAS DIGITĀLĀS ATTĪSTĪBAS LĪMENIS IR ZEMĀKS PAR ES VIDĒJO LĪMENI

DIGITĀLĀS EKONOMIKAS RĀDĪTĀJI 2024.GADĀ UN ES DIGITĀLĀS DESMITGADES POLITIKAS PROGRAMMAS MĒRĶI

Avots: Eiropas Komisija, Digitālās desmitgades politikas programma

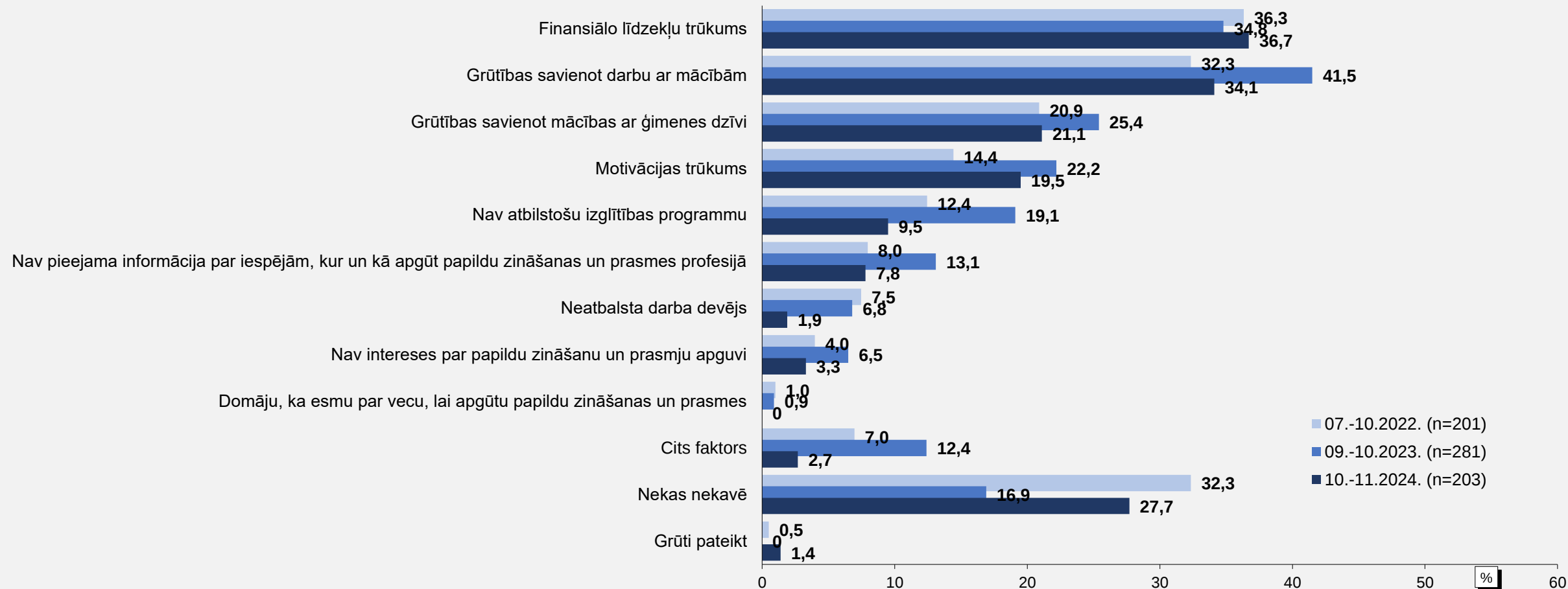
LATVIJĀ NEPIECIEŠAMA IEVĒROJAMI AKTĪVĀKA PIEAUGUŠO IEDZĪVOTĀJU IESAISTE MŪŽIZGLĪTĪBAS AKTIVITĀTĒS

Avots: EUROSTAT

JAUNIEŠU APTAUJAS REZULTĀTI PAR FAKTORIEM, KAS KAVĒ APGŪT PAPILDU ZINĀŠANAS UN UZLABOT PRASMES

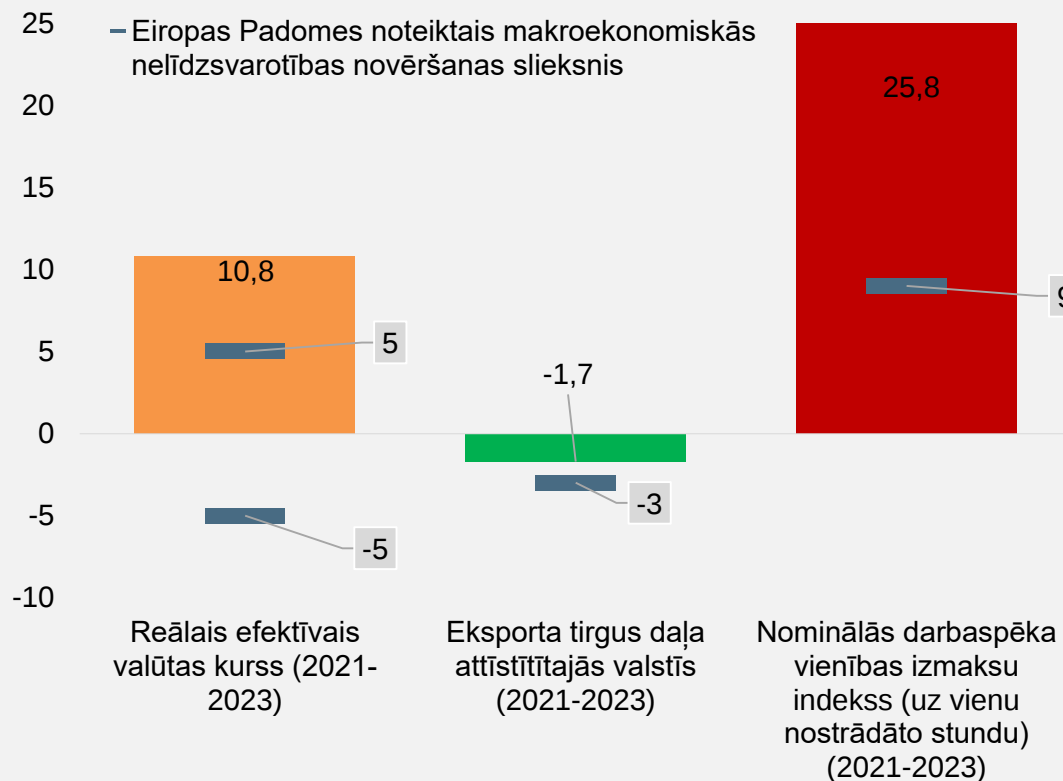
"VAI IR KĀDI FAKTORI, KAS JŪS KAVĒ APGŪT PAPILDU ZINĀŠANAS UN UZLABOT PRASMES PERSONĪGĀS KONKURĒTSPĒJAS PAAUGSTINĀŠANAI?"

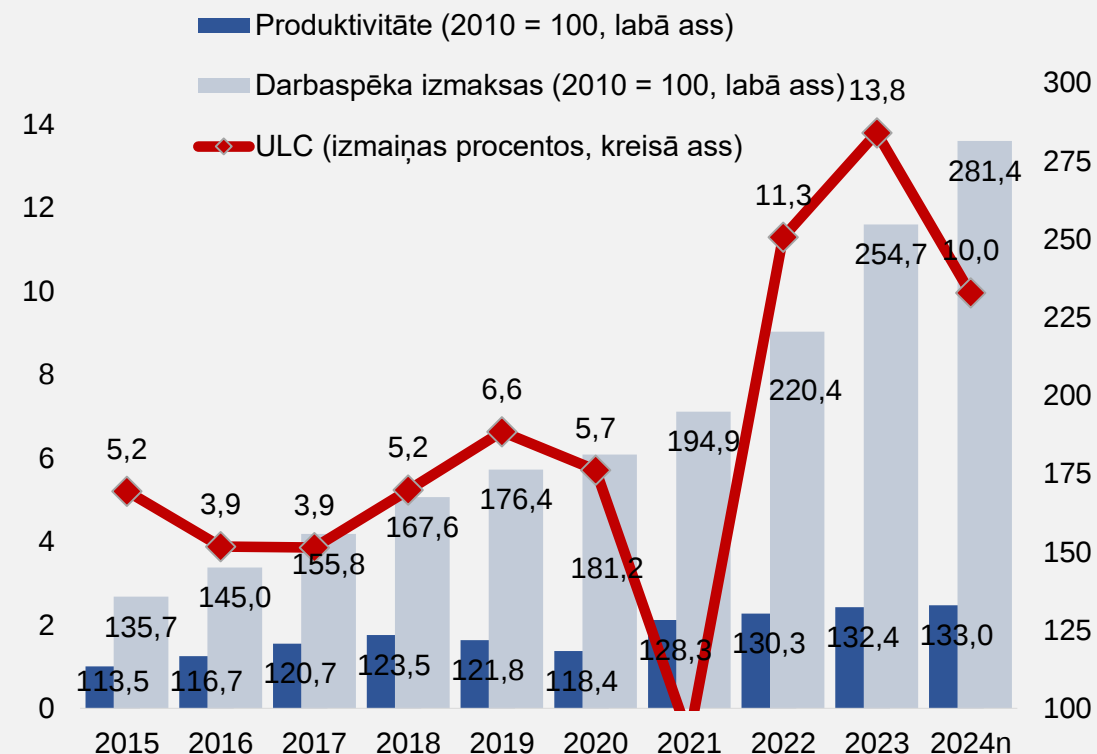
Avots: LV PEAK pasūtītā jauniešu aptauja SKDS

DARBASPĒKA IZMAKSAS JOPROJĀM AUG STRAUJĀK NEKĀ PRODUKTIVITĀTE

KONKURĒTSPĒJAS RISKI

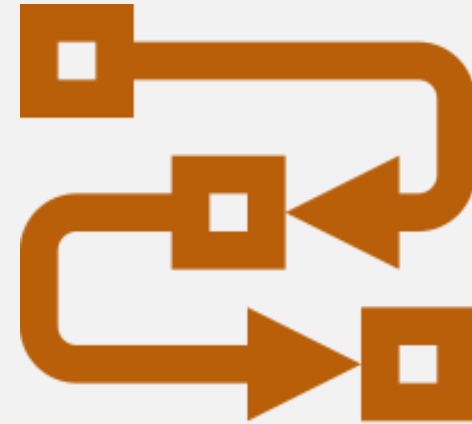

DARBASPĒKA IZMAKSAS, PRODUKTIVITĀTE UN ULC

Avots: EUROSTAT, ES Makroekonomiskās nesabalansētības procedūras rādītāji

SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS

SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS (1)

Salīdzinot ar ES augsti attīstītajām valstīm, joprojām saglabājas būtiska Latvijas produktivitātes līmeņa atpalicība

Produktivitātes konverģences dinamikas palēnināšanās liecina par “*produktivitātes slazdu*”, kura pārvarēšanai ir nepieciešams paātrināt strukturālās reformas un būtiski uzlabot inovatīvos risinājumus.

Darba resursu pārdale par labu produktīvajām nozarēm ir nepietiekama, lai būtiski ietekmētu tautsaimniecības kopējā produktivitātes līmeņa straujāku kāpumu.

Produktivitātes pieaugumam arvien vairāk būs jābalstās uz zinātnesietilpīgām darbībām, kuru īpatsvars ekonomikā šobrīd ir mazs.

SECINĀJUMI UN REKOMENDĀCIJAS (2)

Lai veiktu izrāvienu inovāciju jomā, ir jāmaina sabiedrības attieksme (*inovācijas nav hobijs, bet nepieciešams labklājības pieauguma nosacījums!*) un attiecīgi jāuzlabo inovāciju stimuli, jāpaaugstina ieguldījumi P&A

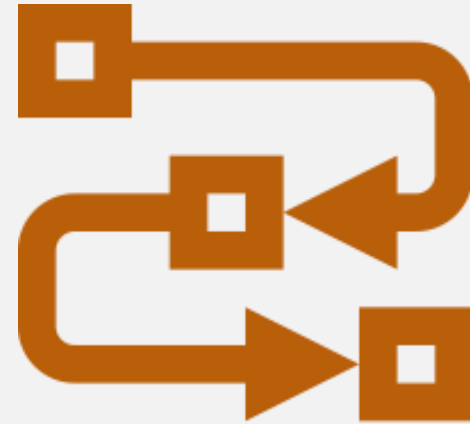
Pilnīga digitalizācijas un mākslīgā intelekta iespēju izmantošana ir būtiska, lai kāpinātu produktivitāti un dzīves līmeni.

Darbspēka pieejamība un kvalitāte ir atslēga produktivitātes paaugstināšanā.

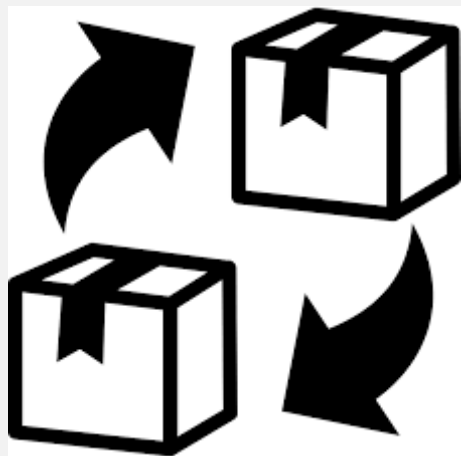
Redzot, ka nākotnē darba tirgū saasināsies darbspēka nepietiekamības problēma, ir nepieciešams stiprināt pieaugušo izglītības sistēmu.

Esošais investīciju līmenis Latvijā ir zems. Vēsturiskā skatījumā, kā arī, ņemot vērā Latvijas ekonomikas pašreizējo attīstības līmeni, investīcijām būtu jāveido vismaz 25,5 % no IKP. Tas nozīmē, ka investīciju atpalcība no to vēlamā apjoma jeb investīciju plaisa pēdējos desmit gados Latvijā ir aptuveni 3 procentpunkti.

LATVIJAS KLIMATA MĒRĶU
SASNIEGŠANAI
NEPIECIEŠAMĀ
FINANSĒJUMA
NOVĒRTĒJUMS

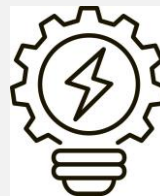
METODOLOĢIJA

konceptuālais pieņēmums - **KLIMATA NEITRĀLAS EKONOMIKAS MĒRĶA SASNIEGŠANAI IR NEPIECIEŠAMS AIZVIETOT SEG EMISIJU IETILPĪGUS AKTĪVUS, KĀ ARĪ PALIELINĀT ESOŠO AKTĪVU ENERGOEFEKTIVITĀTI**

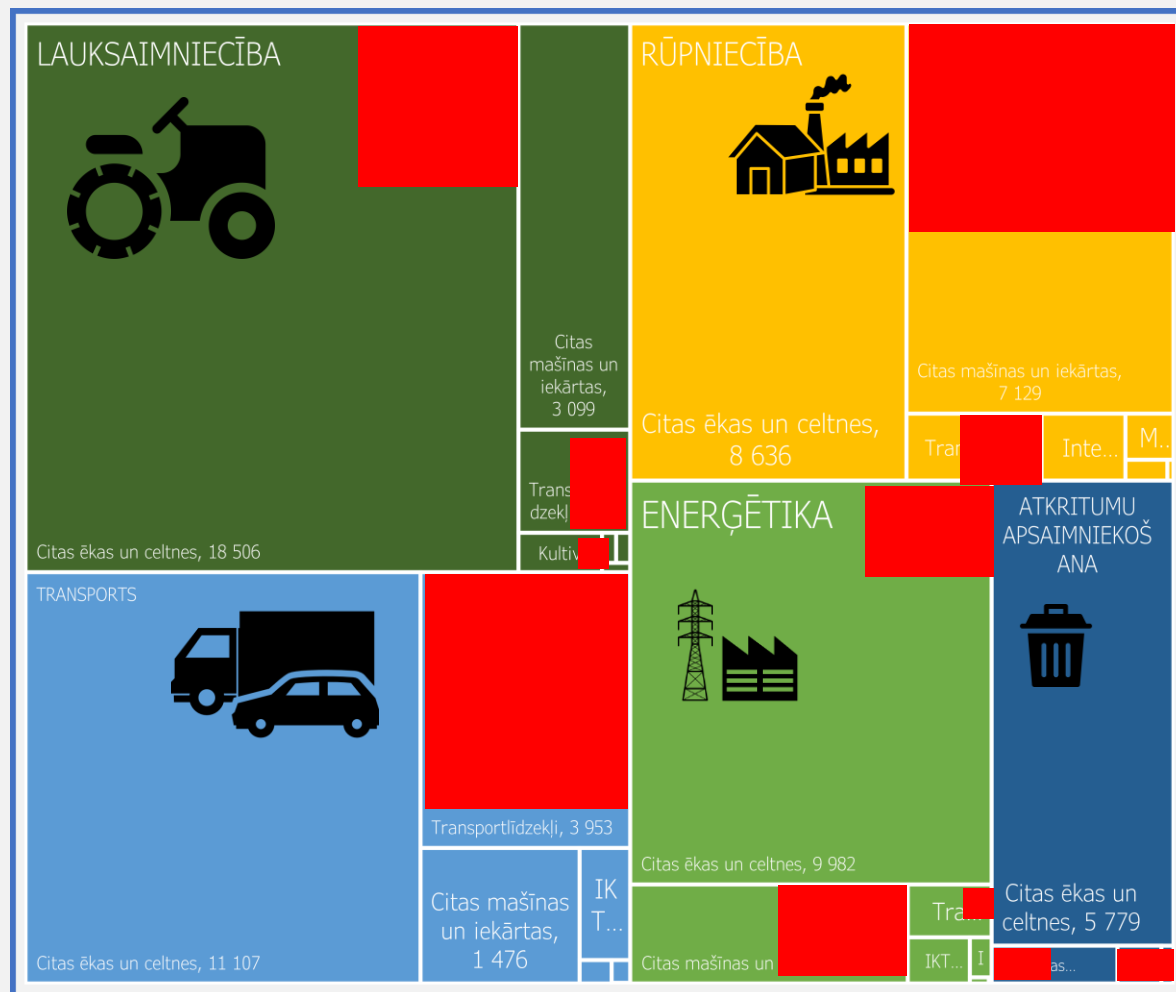
Lai noteiktu SEG emisiju ietilpīgus aktīvus, tika izmantoti statistikas dati par nefinanšu aktīvu bruto vērtību 2021. gadā, kopumā tautsaimniecībā un sektoros (nozarēs) atbilstoši SEG emisijas avotu klasifikācijai

Aktīvu daļa, kam lielākoties ir nepieciešamas investīcijas energoefektivitātes palielināšanai, bija novērtēta pēc būvniecības aktīvu (t.i. mājokļi un citas ēkas un celtnes) vērtības

AKTĪVU AIZVIETOŠANA AR ZAĻAJĀM TEHNOLOĢIJĀM – AKTĪVU AIVIETOŠANA SEG INTENSĪVAJĀS NOZARĒS

Uzkrāto aktīvu vērtība, milj. EUR

Pēc autoru novērtējuma, LAI ESOŠOS AKTĪVUS AIZVIETOTU AR ZAĻAJĀM TEHNOLOĢIJĀM UN STRAUJĀK VIRZĪTOS UZ NOZARU DEKARBONIZĀCIJU:

- **transporta nozarē** jāaizvieto vismaz 1/5 daļa no esošiem nefinanšu aktīviem (galvenokārt tie ir ieguldījumi autotransportā)
- **apstrādes rūpniecībā** jāaizvieto vismaz 50% no esošajiem ražošanas aktīviem (mašīnas un iekārtas)
- **enerģētikas nozarē** jāaizvieto vismaz 10% no aktīvu kopējās bruto vērtības nozarē (t.sk. 40% no mašīnām un iekārtām)
- **lauksaimniecības nozarē** jāaizstāj vismaz 1/5 daļa no transportlīdzekļiem un 10% kultivētie bioloģiskie aktīvi
- **atkritumu apsaimniekošanas nozarē** jāaizvieto 40% no mašīnām un iekārtām nozarē un 10% no transportlīdzekļiem

jāaizvieto nefinanšu
(ražošanas) aktīvi

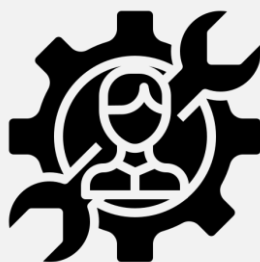
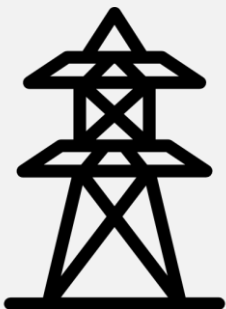
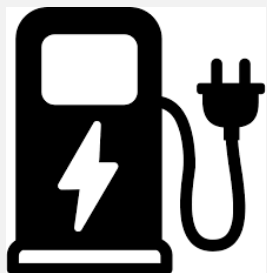
10.7

miljardi EUR

AKTĪVU AIZVIETOŠANA AR ZAĻAJĀM TEHNOLOĢIJĀM – AKTĪVU AIVIETOŠANAS REZULTĀTĀ NEPIECIEŠĀMIE PAPILDUS IEGULDĪJUMI INFRASTRUKTŪRĀ, CILVĒKKAPITĀLĀ

Jaunu tehnoloģiju iegāde vienā nozarē var prasīt papildus ieguldījumus citā nozarē.

Īpaši tas attiecās un investīcijām infrastruktūras pilnveidošanai, nodrošinot tās atbilstību jaunajām tehnoloģijām (piemēram, elektroauto un uzlādes staciju tīkls). Tāpat jaunas tehnoloģijas prasīs ieguldījumus cilvēkkapitālā jaunu prasmju apguvei.

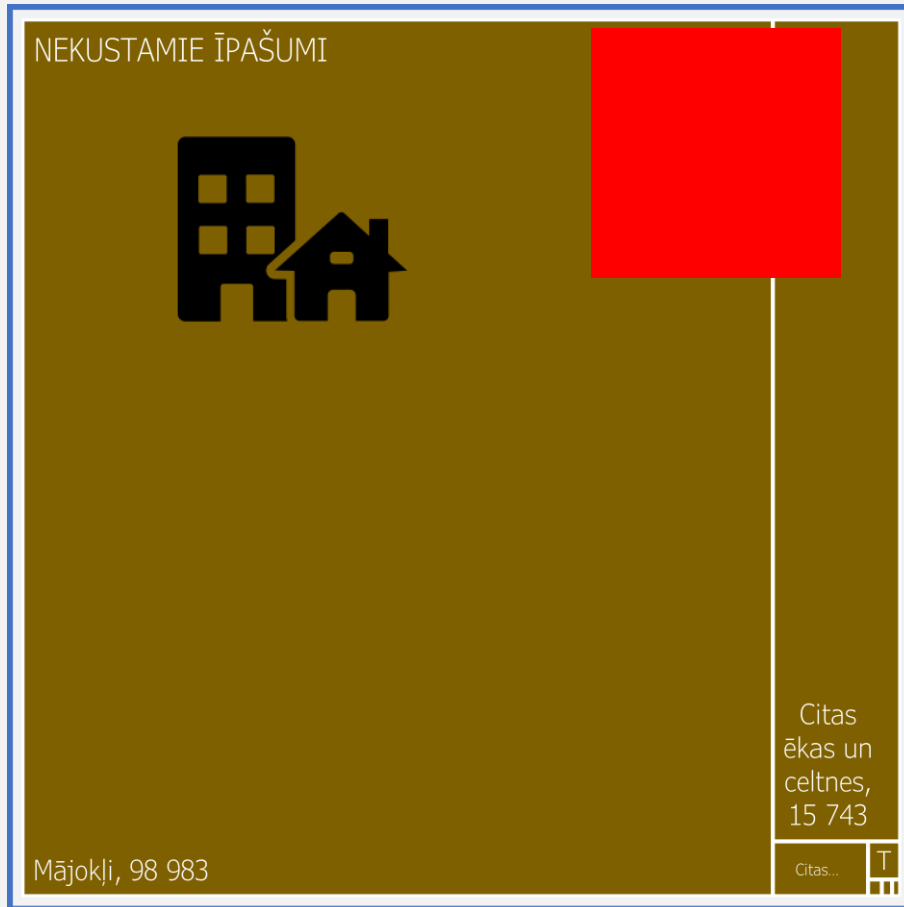

Papildus ieguldījumi

11
miljardi EUR

AKTĪVU AIZVIETOŠANA AR ZAĻAJĀM TEHNOLOĢIJĀM – IEGULDĪJUMI ĒKU ENERGOEFĒKTIVITĀTĒ

Uzkrāto aktīvu vērtība, milj. EUR

Papildus investīcijas mājokļu renovācijai un energoefektivitātei var prasīt papildus ieguldījumus.

Aizstājot tikai 10% no esošajiem uzkrātajiem aktīviem, ir nepieciešami gandrīz 10 miljrd. eiro ieguldījumi.

jāaizvieto
nefinanšu aktīvi

10
miljardi EUR

AKTĪVU AIZVIETOŠANA AR ZAĻAJĀM TEHNOLOĢIJĀM

- Pēc autoru novērtējuma, KOPĒJĀS PAPILDUS INVESTĪCIJAS STRAUJĀKAI VIRZĪBAI UZ KLIMATNEITRALITĀTI, ZAĻAJĀM TEHNOLOĢIJĀM UN EKONOMIKAS DEKARBONIZĀCIJU VAR SASNIEGT **31,7 MILJARDI EIRO** JEB 95 % NO IKP 2021. GADA CENĀS t.sk.:
 - jāaizvieto nefinanšu (ražošanas) aktīvi vismaz 10,7 miljardi eiro vērtībā (rēķinot 2021.gada atjaunošanas cenās), kas ir aptuveni 32% no IKP 2021. gadā;
 - Papildus ieguldījumi infrastruktūras pilnveidošanā, cilvēkkapitālā u.c. saistībā ar jaunu tehnoloģiju iegādi vismaz 11 miljardi eiro.;
 - investīcijas mājokļu renovācijai un energoefektivitātei - aizstājot tikai 10% no esošajiem uzkrātajiem aktīviem, ir nepieciešami gandrīz 10 miljardi eiro ieguldījumi jeb 30% no IKP 2021.gadā

Ja nepieciešamo aktīvu aizvietošanu straujākai virzībai uz klimatneitralitāti, zaļajām tehnoloģijām un ekonomikas dekarbonizāciju, veiktu līdz 2050. gadam, būtu nepieciešamas papildus ekonomikas izaugsmes mērķa scenārijā noteiktajam investīciju apjomam veikt ieguldījumus ik gadu

1 – 1,5 % apmērā no IKP faktiskajās cenās.

REKOMENDĀCIJAS

- tā kā plānotās darbības un pieejamais finansējums nav pietiekams, lai sasniegtu 2030. gada kopīgo centienu mērķrādītāju, **politiski izvērtēt prioritātes ar viss lielāko efektu un tās prioritāri finansēt;**
- **nodrošināt plašāku privātā sektora iesaisti** gan uzlabojot stimulu sistēmu (nodokļi, subsīdijas u.c.), gan arī paplašinot finansēšanas avotus (kreditēšana, kapitāla tirgus, valsts privātā partnerība u.c.);
- **nodrošināt pasākumus uzņēmēju informētības un organizatorisko prasmju uzlabošanai**, lai maksimizētu ieguvumus no Zaļā kursa, kā arī nodrošināt koordinētu pieeju starp Zaļo kursu saistītiem pasākumiem/pienākumiem, kurus virza dažādas organizācijas;
- **uzlabot klimata pārmaiņām izdalīto līdzekļu uzskaites sistēmu** (arī retrospektīvi par iepriekšējajiem gadiem), ieviešot “zaļā budžeta” marķēšanu Latvijā;
- **turpināt analizēt Latvijas ekonomikas dekarbonizācijai nepieciešamos līdzekļus, prioritātes, stimulus u.c.**

LATVIJAS UNIVERSITĀTES EKONOMIKAS UN SOCIĀLO ZINĀTŅU
FAKULTĀTES PRODUKTIVITĀTES ZINĀTNISKAIS INSTITŪTS
“LATVIJAS UNIVERSITĀTES DOMNĪCA LV PEAK”

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

EKONOMIKAS UN
SOCIĀLO ZINĀTŅU
FAKULTĀTE

Paldies!

<https://www.lvpeak.lu.lv/>

KONFERENCE Produktivitātes dialogs

06.03.2025.

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

EKONOMIKAS UN
SOCIĀLO ZINĀTŅU
FAKULTĀTE

LV PEAK
LATVIJAS UNIVERSITĀTES DOMNĪCA

Ekonomikas ministrija

